Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САҺА ОЛОХ

Хаһыат 1931 сыл алтыннан ыйтан тахсар

ССКП ЧУРАПЧЫТААҺЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАЙ ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҺЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 75 (5587) | 1981 сыл. Бэс ыйын 23 күнэ | Сыаната 2 харчы

«Космос-1267» «Салют -6» станцияҕа тиксиһиннэрилиннэ

1981 сыл бэс ыйын 19 күнүгэр Москва бирикээтинэн 10 чаас 52 мүнүүтүгэ «Космос-1267» Сир искусственнай аргыһа биллиги автоматическай режимнэ котэ сылдьар «Салют-6» орбитальнай научнай станцияҕа тиксиһиннэрилиннэ.

Сир чугаһыныаҕы орбитаҕа 1981 сыл муус устар 25 күнүгэр таһаарыллыбыт «Космос-1267» Сир искусственнай аргыһа кэскилээх космическай аппараттар конструкцияларын системаларын итэннэ элементэрин бэрэбиэркэлиирэ, оҥу тэҥэ бөдөҥ сабардаммаах уонна массалаах орбитальнай комплекстары холбоһун ньымаларын ырытан оҥорорго аналлаах. Аспыт оттүгэр аргыс аппаратураларын автономнай көтүү араас режимнэригэр, ол иһигэр аргыс айанын траекториятын кеннерүүгэ уонна атын динамическай операцияларга, үлэлиир дьоҕурдара бэрэбиэркэлэннэ.

Станция уонна аргыс бортаҕы системалара сөптөөхтүк үлэлиллэр. Көтүүнү салайар кинигэ кирбит информациялар үөрэтиллэллэр. (ССТА).

Окко киирэр чугаһаата. Бэлэмнит хайдаҕый?

КЭМИГЭР САҒАЛЫАХПЫТ

Аспыт сылга общественнай сүөһүгэ Субуруускай аатынан совхоз Болтоҥотооҕу отделениета 2385 тонна оту соҕотуоҥнаан сорудаҕын 108 бырыһыан толорбута. Оттон быйыл сезон устата 2720 тонна оту бэлэмниир, 500 тонна силэһин угар, 250 тонна от мээкинэтин оҥорор былаанныаахпыт.

Ити улахан соруктуун чиэстээхтик толорор иһин барыта 9 звеноҕу тэрийэргэ быһаарыллыбыт. Бу күннэргэ окко үлэлиэхтээх 7 трактор өрөмүчүкэннэ, охсордоору, мунньардары үлэҕэ бэлэмнээһини эмиэ үмүрүтэн эрэбит. Кэлэ звеноларыгар аҥаан 14 аты бэлэмнээтибит. Оттоохуҥа туттуллар техниканы бу ый 25 күнүн аастаккы бириҥи звеноларынан сыһыартыырга ыһанабыт.

Бэҕэһээ отделение рабочайдарын окко киириигэ аналлаах уопсай мунньахтара буолла. Онно сүөһү аһылыгын бэлэмнээһин рабочай былаана, графиктара кэпсэтии кириигэр турдулар.

Субу күннэргэ түспүт ардахтар от өрө аныгыгар улахан туһалаах буолаллара саарбаҕа суох. Онон бу ый 25 күнүттэн ходуһаҕа биир кэлэ, биир илии звеноларын киллэрэргэ, оттон от ыйын 1 күнүттэн толору механизациялаах звеноларыгар үлэҕэ туруоларга быһаарыллыбыт. Дорохкой аһылыгы бэлэмнээһини хаамыытыгар звеноларгар иккиардыларыгар социалистическай куоталаһыны киэҥник тэрийэн, үүмүгүн бириэмэтигэр тэнааран ыайылаахтары көҥүлээн иҥиэхпит.

И. ЯКОВЛЕВ,
отделение управляющайа.

Наставник холобура

«Кэскил» комсомольскай-ыччат ферма кыстык ыйдарыгар Карл Маркс аатынан совхоз Мутудайдаҕы отделениетыгар үрдүк ыам иһин социалистическай куоталаһыыны көҥүлэрчиэн буолбута. Ол курдук, манна фуражнай ынах ахсыттан кыстык аҕыс мыйыгар 789-туу кг үүт ыанан былаан лаппа аһарыллыбыта. «Кэскилгэ» сыл саҕаланыарыттан ыам күннүгэ үүнэн иһэр. Ферма наставника Анастасия Романовна Толстоухова биэс ыйга фуражнай ынаҕыттан ортотуунан 969-туу кг үрүҥ наҥын дэбилгэн ордук үрдүк көрдөрүүлэммита.

Мутудай отделениетын үрдүнэн балыгын күнүгэ 4,7 тонна үүт ыанар, оттон 4 тонната государствоҕа туттарылдар. Ити аспыт сайын туһааннаах кэмиссиэҕэр ордук.

С. ФЕДОТОВА.

Күнду түүлээх сыаҕыгар!

Субуруускай аатынан совхоз кырымахтаах ынылы интэччилэрэ төрүөҕү ылыыга социалистическай куоталаһыыга киирсэн үлэлээтилэр. Ордук үрдүк көрдөрүүнү саһыл интэччик А. Н. Хоютанова ситиста. Александра Николаевна хас биирдии күн саһылтан 3,75 литр ылла.

Саһыл интэччилэр нөрөр ынылларын биири да эҥчирэппэккэ интэр иһин туруулаһан үлэлиллэр.

И. ЧИЧИГИНАРОВ.

Хаалыылаах коллектива суох

Эрилик Эристиин аатынан совхоз Хоптоҥотооҕу отделениетын ыанныксыттара үүтү валовойунан ыаһын былаанын аспыт биэс ыйга 16,3 тоннанан аһарбыттара, ол иһигэр, ыам ыйдаах график 17,5 тоннанан куоһарыллыбыта. Отделение түөрт фермалара барыа үүтү валовойунан ылыы да, биирдии фуражнай ынахтан ыаһын да графиктарын куоһардылар. Онон бир да хаалыылаах коллектива суох үлэлиллэр.

Үүтү ыаһыыга ордук үрдүк көрдөрүүлэри Т.Г. Посельская старшайдаах «Сардаана» уонна М. Г. Титова салайаччылаах Боҕомо фермаларын коллективтара ситистилэр.

К. МАКАРОВА.

АҤАРДАС ДЬУЛУУР БЫҺААРБАТ

Саҥаҕа, бастыҥнга—киэҥ суолу!

Биһиги былырыын сайын уус-алданнар опыттарынан аналлаах звено тэриннэммит күөх үүнүүнү ыһан отделение бириҥи фуражнай ынаҕар тиксэриэн балтараалыы тонна силэһин бэлэмнээбиппит. Кыстык ыйдарыгар үүт ыамын үрдэтиигэ ол улахан төлүүнэн буолла. Онон быйыл баһыыһаттан 800 тонна (биирдии ынахха иккилии тонна) силэһин угарга эбэҥэстэлистибэ ылыммыппыт.

Кыһын ноҕуому үгүөрүүн таспыппыт. Сиэмэни кытары тэҥнэ минеральнай уоҕурдууну киллэрдибит. Күнүүнү хорутуурга, ону таһынан 80 гектарга саҥа хорутан Намылдьы уонна Килэҥки эҥэр баһыыларга киириэстин ньымаанан подсолнух, эбиэс, дьэҥмиэн уонна горох булкадаһыннарын ыстыбыт. Бэйэбит санаабытыгар, агрономическай кордебуллэри тутуһа сатаатыбыт. Үлэ түмүгүн аны сайыгыгы көрүү-харайыы быһаарыаҕа.

Маныаха биһиги хас да ыарырҕатар боппуруостардаахпыт. Биллэрин курдук, күөх ыһыыга уонна ыстарыы—булгуччулаах кордобул. Сатаан бардахха, хойуннаанныгы диэри кураанныабыта. Оттон биһиги ардахтар системаны булуннан үлэлэтэргэ бэлэмнээн бараммыт. ДДН носуоһу хантан да ылыан булбатыбыт. Совхоз, «Сельхозтехника» холбоһуктан оттуларыттан сүһэл кэмэ булгуччу наада буолла. Ити биирэ. Иккиһинэҥ, араас культуралар үүнүүлэрин ноҕуу-харайыы технологиятыгар, урукку оттуттан олоҕтоохтук дьарыктамматах буоламмыт, мунаарабыт ыаҕах, агрономнар сүбалиэхтэр, ыйан-кэрдэн биэриэхтэр этэ. Үсүһүнэн, «Беларусь» тракторбардыгар олус эргалэр. Совхозпут эрэннэрбит саҥа тракторын биэрэ охсорун кэтаһабыт.

Звено быйыл үлэ бүтэннэтэх түмүгүнэн толобуур систематыгар киирэр. Онон үлэ хаачыстыбатын, үрдүк үүнүүнү ылар иһин материальнай интэриэстит үрдаата. Эмиэ диэн ыаар паарга уонна күнүүнү хорутуурга ыытар соруту туруоруоҥубут. Ол иһин быйыл 50 гектардаах саҥа баһыыны оҥоһуохтаахпыт. 5 км усталаах бүтэйи тутуохтаахпыт, биир силэс траншеятын оҥоруохтаахпыт. Эмиэ даҕаны бурдуту харайар сарай тутуннарбыт диибит. Бэйэбэх кийи нэйиэк үрдүк соруту бириэмэбитин, күүсүүтүн мунутуурдук туһаныахпытына эрэ толорор ыыхтаахпытын ойдүүбүт.

Ол эрээри үлэҕэ ситиһиини аҥардас дьулуур эрэ быһаарбат, этэргэ дылы, «сүрэх баҕарарын сүһүөх ыаллыбата» диэн баар. Онон бу туһаанныаах үлэһиттэр биһиги кордоһүүбүтүн ылынаайдаллар, толоро сатаайдаллар диэн суруйабыт.

Г. ЗАХАРОВ,
звеньевой.

МОСКВА. Бэйэтин социалистическай эбэҥэстэлистибэтин толорон, Бастаны государственнай подшипниковай завод коллектива автоматическай сыахха подшипниктар маассабай тиэктэрин бэлэмниир үрдүк оҥорумтуолаах (сылга иккиҥ мөлүйүөн устуука) автоматическай линияны үлэҕэ киллэрдэ. Ити линияҕа бастакы уонунан тыһыынча подшипниктар оҥоһуллан таҕыстылар.

СНИМОККА: 6-306К4 подшипниктары автоматическайдык оҥорор участакка. 1 №-дээх автоматическай сыахха контролер Татьяна Тарновская бородуукуоҥа оҥоһуллан тахсыытын кэтэн көрөр.

В. ХУХЛАЕВ фотота.

ССТА фотохрониката.

ҮҮНҮҮНҮ КӨРҮҮНҮ-ХАРАЙЫЫНЫ КИЧЭЙИЭХХЭ

Сүөһүгэ мэччитэ олороллор

Субуруускай аатынан совхоз Хатылыстааҕы отделениетыгар үүнүүнү көрүүтэ-харайыыта суолта бэриллибэт. Ол курдук, Иминиттэ уонна Сабаҕа үрдүнээҥи баһыыналар бүтэйдэрэ ситэ өрөмүөнэнэ иликтэр. Онон ыныах сүөһү уонна сылгы көҥүл кэччүйэллэр.

Отделение 35 гектарга хортуоппуйу олордубута даҕаны, бу аспыт ардахтарга диэри ууну куттарбатахтара. Сүрүн ыһыылаах Чурапчы чаранын баһыыналарын бүтэйдэрэ эмиэ саргы-сатаҕай туруоруоннаахтар. Онон саҥа бытыгыраан эрэр бурдугу оройуон кишиэ сүөһүлэрэ мэччийэллэр. Маннык сигналы ойуурдуу кэтэн көрөр вертолет летчиктара үгүстүк биллэрэллэр.

Хатылы отделениетын салалтата баһыыналар бүтэйдэрин утаппаҥнык өрөмүөнэтэрэ наада.

В. ФЕДОТОВ.

ХАППЫЫСТАҒА—УРАТЫ БОЛҒОМТОНУ

Бу культура үүнэрилэр сирин кичэйэн оҥоһуллуохтаах. Күнүүнү хорутуурга почва арангытыттан көрөн дириҥник ыытыллыахтаах уонна 1 кв. м 4 кг ноҕуом, 20 грамм калий тиксэр гына уоҕурдууну киллэриллиэхтээх. Оттон саастыы хорутуурга күнүүнү тэҥэҕэр 5 см кэриҥнэн чычаастык ыытыллыахтаах. Хаппыыста рассадатын олордуох иннинэ луукканаҕа 0,5—1 литр уу кутуллуохтаах, кини сүөстэрин салгыҥнга хатыллыа суохтаах.

Хаппыыста сиҥни соҕбүлүүр культура буоларынан уунуу чаастатын кутуохха, сайын устата икки төгүл көмүөхтэ наада. Бу үүнэйиҥи буор тулааччынан оҕуруот былахыта, хаппыыста сахсырҕата буоллаллар. Олоҥу утары табах быыльын, испанскэни, күлү, сахсырҕаны утары үүнэйин төрдүгэр нафталины күлү ыытта булкуйан кутараллар. Итиҥи сэргэ 0,2 бырыһыаннаах хлорофос суурадаһыны эмиэ ыһыахха сөп.

Оройуонтан Карл Маркс аатынан совхоз Болугурдаах отделениетыгар хаппыыста үүнэрилэр. Онон оҕуруотчуттар үүнүүнү көрүүтэ-харайыыта ити сүбэлэри ыытаахтык тутуһаллара наада. Быйыл маннык хаппыыста рассадата үлүйэн иннинэн олордуу ыытыллыахтаах. Субу күннэргэ ити үлэни оҕуруотчуттар ыыгас бириэмэ иһинэн ыытан бүтэриэхтэрэ эрэйилдэр.

С. ПУДОВА,
үүнэйин харыстабылын агронома.

БЫЛААН ТОЛОРУЛЛУОХТААХ

Эрдэтээҕи паардаһыан быйылгы былаанын совхоздар от ыйын 1 күнүгэр диэри толорор соруктаахтар. Ол эрээри, былаан тоҕо эмэ кыратын үрдүнэн, паары кетөүүнү ситэрбэхэ хаалларарга туруорсаллар. Эрликтэр 411, субуруускайдар 300-тэн, «чурапчылар» 200-тэн эрэ тахса гектарта ыытыахтаахтар.

Карл Маркс аатынан совхоз Вахсытааҕы отделениета 192 гектарга паары хорутуохтааҕын 100 эрэ гектарынан толорорго дьулуһар, нормовой культуралары 54 гектарга ситэ ыспанна олорор.

Кормовой культуралары ыһыы, эрдэтээҕи паары кетөүү былааннарын толоруу булгуччулаах.

Партийнай олох: *Кэккэбит ыраас буоларын иһин*

Эдэрдэри иитии дьоһуннаах формата

Н. Дмитриев суругун дьүүллэһии

Биһиги оройуоннаабыт партийнай тэрилтэбит сыл ахсын ахсаан өттүнэн эбиллэн, хаачыстыбаннай составба түспэн иһэр. Партия кэккэтитэ политическай өттүнэн бэлэмнээх, практическай үлэҕэ бэрэбиэркэлэммит бастыҥ дьоннор үүнэллэр.

ССКП XXVI съезһэ ыччаты политическай иитиини салгыы туһсарар, эдэр коммунистары кытта үлэни өссө күүһүрдэр, кинилэри олохтох активнай позициялаах гына иитэр уонна онно тирэҕирэн партийнай тэрилтэлэр бойобуой дьоҕурдарын салгыы үрдэтэр соругу туруорда. Оройуон хаһыатынан дьүүллэһиллэр сурук автора саамай сөпкө бэлиэтэбитин курдук, ССКП Устаабын көрдөбүлэригэр сөп түбэһиннэрэн кичэйэн сүүмэрдэһии уонна адъаһын бирдиилэн көрүү бэрээдэгинэн чудуулары партия кэккэтигэр үүнүннэрэ туһаанныахтарга улахан экзаменнаах буолар. Кырдьыга даҕаны, итинник принципы халбаҥа суох тутуһуу эрэ ССКП кэккэтэ ыраас, доруобай буоларын хааччыйар.

Партийнай тэрилтэлэр эдэр коммунистары кытта күннэтэ үлэлиир, кинилэр идейнэй-политическай, сиэр-майгы, үлэхамнас өттүнэн дэгиттэр үүнүүлэригэр мэлдьитин көмөлөһөр эбээһинэстээхтэр. Бу үлэ дьоһуннаах формаларыттан биирдэстэринэн эдэр коммунистар оскуолалара буоллаллар. ССКП райкомун иһинэн үлэлиир итинник оскуола 1980—1981 сс. үөрэх дыылын түмүктээтэ. Истэҥчилэр партийнай олох сүрүн принциптэригэр уонна нуормаларыгар, Кини Комитет кэнниттэн Пленумнарын, ССКП XXVI съезһин матырыйаалларыгар, онус пятилетка түмүктэригэр, 1981—1985 сылларга дойду, ол иһигэр Саха сирин өстөрүүлээх күүстэрин сайыннарыы кэскиллэригэр элбэх лекциялары иһиттилэр. Түмүктүүр занятиеҕа истэҥчилэри кытта бэсидэлэһии ыытылынна. Онно кинилэр баһыйар үүс өттүлэрэ программалаах матырыйаалы балачча диринник иитэриэмиттэрэ, үөрэтии, сүүмэрдээн, сыалы-соругун сиппити кеһүннэ.

Занятиелары кэтэхтэккэ сылдьан ыһаннылаахтык үөрэнэр коммунистар, быраабылы курдук, ааҕыллаллар-көрүүлэрин биллэрдии ханаталлар, туспаах үлэлэригэр балачча ситиһиилэллэр, аҥыттарга холобур буолаллар. Ол иһин кинилэр үлэлиир коллективтарыгар ытыктабылынан туһаналлар, партийнай тэрилтэлэригэр күннэтэ көмөлөһөллөр. Эдэр болуотуннуук, дьоҕурдаах спортсмен комсомолец Николай Корякин ССКП кэккэтигэр киирбитэ үс сылтан эрэ орто. Итэ кэмнэ кини бэйэтин дьулуурунан, партийнай тэрилтэ уонна аҕа табаарыстарын көмөлөрүнэн биллэрдик үүнэн, ситтэ-хотто. Биһиги кини «Якутсельстрой» управление мехучастогар бөҕөргөдөмнүр, маҥнайгы сүһүөх партийнай тэрилтэҕэ секретардыыр. Оттон оройуон бөҕө бастыҥ спортсмена уонна спорду тэрийээччитэ Егор Пудов кандидатскай стаһын ситиһиилээхтик барбыта, оҕо анаалаах спортивнай оскуолатын директорынан өрө тэһаарыллан үлэлиир. Итэ курдук кандидатскай стаһтарын көмүгэр олох-дьаһах комбинатын инстэнньэгэ Мария Ефимова, Субуруускай аҥыынан совхоз хортуоппуйу үүнүүлэрэ-чиҥэрин звеньевойа Николай Чичигинаров уо.д.а. дьиҥнээх буһуу-хатыы оскуолатын, партийнай бөрэ биэркэни бара сылдьаллар.

Ол эрээри эдэр коммунистар оскуолаларын үлэтитэр итэҕэстэр суох буолбатахтар. Туох хаҥыык иниини, истэҥчилэр араас командировкаларга барыллан, транспорт суоҕунан, үлэлэрин солбуйар кэйи көстүбэтинэн, о.д.а. бириччиилэриэн занятиелары көтүүлэрэ быыстыы да үөрэх дыылыгар кыайан туоратыллыбата. Бу итэҕис ордук Карл Маркс аҥынан совхозтааҕы партийнай тэрилтэҕэ (партком секретаря Оконешников М. С.) сыһыаннаах. Бу совхоз Вахсытаабы отделениетын эдэр коммунистара Оконешникова В. Г., Шеломова Ф.Н., Решетникова М.В., Ноговицын С. С. субу аҕай аастыт үөрэх дыылыгар баара-суоҕа биирдии-иккилии занятиеҕа сырыттылар. Итинник түбэлтэни «Чураччы» совхозтан эдэр коммунист Корякин И. И. уонна Смирников Е. А. эмиэ таһаардылар. Кэлэр өттүгэр партийнай тэрилтэлэр итиннэн кэпчу түмүгү оногостунуохтаахтар. Занятиелары көтүтүү аҕыстар сорох истэҥчилэр бэйэлэрин буруйдарынан, тонкуруун сыһыаннарынан таһаарылларын. Оттон ССКП Устаава хас биирдии коммунистан марксистскай-ленинскэй теорияны баһылыыры, бэйэ идейнэй таһымын үрдэтэри ирдиир буолбат!

Итиллэр охсуулардыгар сорох эдэр коммунистар общественнай олохтох ситэтэ суох кыталлар, партийнай тэрилтэлэр политическай-итэҕэ үлэлэриттэр күүтүннэхтик көмөлөспөттөр. Бу иниикитин кэпиорулуон наада.

Эдэр коммунистар үлэҕэ, общественнай олохтох активностарын үрдэтиигэ айар былааннар улахан суолталаахтар. Ким итинник былаанныаах, ол чопчу сыалдаах-соруктаах. Хомойуох иһин, биһиги сорох партийнай тэрилтэлэрбит коммунистары иитии итэ форматы-гар болҕомтолорун ситэ уурбаттар.

Түмүктээн эттэххэ, ССКП XXVI съезһин үүраахтарынан салайтаран партия кэккэтин хаачыстыбаннай составын салгыы туһсарыы, эдэр коммунистары кытта үлэни туһсарыы — партийнай тэрилтэлэр ытык иэстэрэ.

С. НИКИТИН,
ССКП райкомун инструктора.

Усман Юсупов аатынан Халкабад аграрнай-промышленнай холбоһукка спордунан дьарыктанарга бэртээхэй база тэриллиэ.

Тыа сирин физкультурниктарын дьаһалларытар 18 спортивнай площадкалар уонна 15 тыһ. мэнэтэлээх стадион баалларын.

СНИМОКТАРГА: Халкабадка биллиилээх ЦСКА хамаандата каллэ (уҥа диэки); кырдьык футболистарга Вагиз Хидиятуллин автограф биэрэр.

ССТА фотохрониката.

● *Сүөһү иитиитэ—ударнай фронт*

МЭЧЧИТИИНЭН ЭРЭ...

Быыл Субуруускай аҥынан совхоз Болтогоотоо отделениета ыанныгы үс сүрүннэн сайыгыгы-латтар. Олортон биирдэстэриэн Кыыл Баһын фермата буолар. Маниа «Кэскиле» комсомольскай-ыччат коллектив түөрт эдэр ыанныыксыта үлэлиир.

Ферма сайылыгы бу ыйы 5 күнүгэр бүлбүта. Онтон ыла мэччирэҥ үчүгэй буолан, үүт ыамы балачча эбиллибит. Ол эрээри, үрүҥ ылгэни өссө дэбиличчи ыахтарын, комбикорм суох буолан эбии аҥылык оҥоһуллуубакка улаханнык атахтаабыт. Биилгин күнгэ үстэ ыыллар. Бостуун С. И. Монастырев ыам режимин хуоттарбанна ынахтарын тиэргэнигэ аҕалан иһэр. Оператор С. С. Кампеев ыыр аппарат саахала суох үлэлиирин хааччыйар.

Биилгин күн ахсын фермаҕа 3 центнертэн ордук үүт ыыр. Холобур, бэс ыйын 16 күнүгэр М. К. Монастырева 105, М. Д. Семенова 94, А.Е. Кампеева 96, Т. И. Новгородова (тыһаҕастар) 56 килограмм үүт туттарбыттара.

Ыамы үрдэтиигэ иннинэ мэһэйинэн ынахтар ыытараанынара уонна оройуолаан тэрооһүкэрэ буолбут. Бу ферма 80 ынаҕыттан биилгин ыатара 53 эрэ. Итэ—буоһатыыга суолта бэриллибэтэҕин туоһута. Ол үрдүгэн искусственнай сиэмэлээһиник туруга отделениеҕа быыл даҕаны соччото суох.

Кыыл Баһын ферматы-гар үүтү сойутуута усулуобуйа тэриллибэтэх, Муус утуллубатах, үүтү-аны харойдар умуһахтар суохтар. Онон массыына эбэтэр трактор кэлбэккэ хаалларына, үүтэрин бидоннарга кутан баран күөлгэ киллэрэн олордоро күһэллэллэр эбит.

Бу отделение ыаннык-сыттара бэс ыйы түмүгүнэн үүтү государствоҕа туттарыыта 16 центнер нэстаах хаалбыттара. Оны бу ыйга сиэтэрэр уонна сыл аҥардааҕыларын аһарар соруктаахтар. Ол эрээри болтоготолор субу күннэрэ государствоҕа үүтүнэн буолбакка, суоҕэйинэн туттара олороллор. Барыы фермалартан киирэр үүтү Кыыдаллааҥы сэнньэрэтэрдиир пуун суоҕэйдэак күн ахсын 22-нии центнери туттарар. Итиннэ сэрэ 2—3 күннээҥи үүт буорту буоллуута тэһаарыллыбыт. Бу ыйга государствоҕа 431 центнер туттарыллыахтаах. Отделение салаатын суоттаһынан, бу күннэрдээҥи тэтимнэрин ыыктыбатахтарына, оны 30-ча центнериэнэн аһарар кыахтаахтар.

Аҥардас мэччирэҥнэн быыл балачча үүт ылыллаарын Кыыл Баһын фермата да кордоруох. Ол эрээри эбии аҥылык сиэтиллибэтиттэн үүтү ылыыны лаппа үрдэтэр кыах муччу тутуллан эрэр. Онон салаата фермаҕа ахсын эбии аҥылыгы дэлэйдик баланнирэ сыһал дьаһалы ылара наада.

С. АЛЕКСЕЕВ,
хаһыат анал. корр.

ССКП XXVI съезһин үүраахтарын-олохтоох

Хонуу уонна сыах биргэ үлэлээһиннэрэ

УОН БИИРИС пятилеткаҕа дойдуҕа биир калим агропромышленнай комплекс сайдыыгыар нөрүөт хаһаайыстыбатыгар аванар капитальнай үгүү үс гыммыттан биирин каринэ бэриллэр. Онтон улахан чаһа тыа хаһаайыстыбатын производствоҕын өрө көтөрүгэ быһаччы туһаныллар. Ол иэдэйиэннэйэ бороҕуукканан тохтобула суох ыытас болдьох иһиннэн хааччыйар соругу быһаарыыҥа көмөлөһүөҕэ.

ВАСХНИЛ академига В. Т. ТИХОНОВЫ кытта бэсиэдэ темата— **агропромышленнай комплекс сайдыыытын сорох боппуруостара.**

Бастаан «агропромышленнай комплекс» диэн туугун чуолкайдыаҕыҥ.

Биһиги союзнай республикаларбытыттан хаҥыгын баҕарар ылыаҕыҥ. Кинилэртэн хас биирдиилэрин аайы аҕыйаҕа суох колхозтар уонна совхозтар, атын да тыа хаһаайыстыбатын предприятиелара баалларын. Тыа хаһаайыстыбатыгар чугас турар, холобурун эттэххэ, уу хаһаайыстыбатын, тыа сирин тутуутун, аҥылык, эт, үүт, комбикорм промышленнаһын, о.д.а. министерстволар баалларын. Барыы бу предприятиелар уонна ведомстволар холбуу ылыллыбыттара агропромышленнай комплексы үөскэтэллэр.

Кинилэр соруктара сиэ биирдэр: тоҕо ньааллыыннан элбэх бородуукканы оҥоруу. Бүтэһиитэҕэ түмүккэ кинилэртэн хаһаайыстыбалара киллэрэр чопчу кылаата тоҕо буолар эбитий? Быһаччы этиэҥиҥ: кини малдьитин үрдүк буолбат. Үчүгэй үлэҕэ сороҕор сөпсөспөт быыны, тус-туспа арахсыы мэһэйдиир.

Хас ведомство бэйэтэ туспа былаанныаах. Тыа хаһаайыстыбата республика бюджетыттан үбүлэнэр. Оттон смежнай салаалар былаанныара уонна үбүлэһиннэрэ союзнай органнарынан быһаарыллаллар. Итэ курдук соҕотох биир система бэйэ-бэйэлэриттэн арахсыбат, тутулуга суох единицаларга арааарыллан хаалбыттар. Итэ сорох сирдэрэҕэ государство уоскай интэриэһинэр хоромньуну оҥорон туран, ведомственнай интэриэскэ охтуута тиэрдэр.

Олох ирдэбилэ: үп-харчы уонна матырыйаал ресурсаларын биир головной киниигэ—республика Министрдэрин Советыгар киниилээн түмэртэ. Республика органнара ханнык салаа—мелиорация эбэтэр «Сельхозтехника» сулуусната соҕотуоҥка эбэтэр бородуукканы остааһын бүгүн үбүлэһиигэ улаханнык наадыйарын үүгэйдик биллэллэр.

Биир былаанныаһын, агропромышленнай комплекс салааларын дьуоролэһиннэрэн (пропорциональнайдык) уонна балансаланнаран сайыннарыы, кинилэр икки ардыларынааҕы экономическай сибээстэри туһсарыы, кинилэр хардарыта дьайыыларын чуолкайдык тэрийии тыа хаһаайыстыбатын бородуукканы оҥоруунуу элбэтин проблемаларыҥ иһин харалыыллар, таһыллыыллар, остааһынын уонна туһанааччыларга тиэрдиллиитин ситиһиилээхтик быһаарарга көмөлөһүөхтэрэ.

Ведомственнай оттунан арахсыыны сатаан туоратыыт сирдэрэ—онно, бүтэһик түмүк курдук, ахсаан өттүнэн да туһаныс бюджеттэ уонна ороскуот хайаан да намыһах буолуута ситиһиллэр.

Маннык холобуру аҕалабын. Ставрополье барааны питэччилэриигэр үүнү оҥоруута, соҕотуоҥкалааһынна уонна киниини ыраастааһынна ведомственнай сыһыан улаханыык мэһэйдээбитэ, Колхозтар уонна совхозтар түүлэрин потребиоперация соҕотуоҥкалаччыларыгар туттарбыттара. Барыта сөп курдуга. Ол эрээри соҕотуоҥкалаччылар сыаналыыр биир эрэ кэрдоҕуну—сырье физическай ыыааһынын билиналлэрэ. Дьэбэ быыны үөскэтиннэ.

Народнай хонтуруол страницата

Дьон-сэргэ кырабы харабынан

МЭЧЧИРЭҢ ЫЙДАРЫГАР ГРУППАЛАР, ПОСТАР СОРУКТАРА

ССКП XXVI съеһэ быаанныы толоруута хонтуруолу күүһүрдэр сорудах туруорда. Онон нарыт контролердара хаһаайыстыбаннай үлэҕэ дириҥиник ыгын-тоҥон киириэхтээхтэр, таһаарыллар итэҕэстэр бириҥнэлэрин таба арыйан, олору кэмигэр туоратыллыы ситиһиэхтээхтэр. Кинилэр сайыҥы кэмнэ эмиэ эбэх эти, үүтү ылыыга сүүсүһүүтүнэн социалистическай эбэһээтэлистибэлэрин ситиһиилээхтик толороллорун хааччыйыыга совхозтар салалталарыгар комсомолтор эбэһиэхтээхтэр.

Сотоорутааҕыта народнай хонтуруол ороҕуоннаах комитета Холтобо отделениетын управляющайа Луковцев М. П. сайылыктарга үлэ-хамнас туругун туһунан информацияны иҥиттэ.

Отделение ыаннаах сүөһүтүн түөрт, ньирэйи үс сиринэн сайылатар, субан сүөһүнү иккис сиринэн уотар уонна ньиҥиҥэ хаалар тыйы сүөһүнү туспа наардаан туспа туһунан бостуукта туттарбыт. Ол эрээри сайылыкка бастакы күннэртэн сүөһүнү үчүгэйдик мэччитэри сэргэ, тиҥиҥин быспакка эбии аһатыы тэриллибэтэх.

Ити аттан совхозтарга эмиэ сыыаннаах. Холобур, «Чурапчы», Субуруускай аттаах совхозтар үүс фермаларыгар кормокухнялар үлэлии эллэктэр. Итинник итэҕэстэри арыйан туоратта охсуу норуот дозорнайдарын утаппыллыбат соруктара.

Сайыҥы ыйдарга быаанныах үүтү ыры сэргэ, оку буорту оҥорбоҕо тутар пуунарга тиэрдэн иһэн, кичэллээхтик ороскуоттаабыт ситиһиилэхтэх. Сүрүн болдьо үүт товарныйын үрдэтиигэ уонна хаачыстыбатын тупсарыыга уурулуохтаах. Ити хараҥ дьон тас өттүгэр хаалара табыллыбат.

Үүт ыама фермалар үлэлэрин режимнэрэ улахан тутулуктаах. Аастыт сылларга режимы түүспэттэн, бостуукта ыраах маршруттаах мэчиҥнэтэриттэн, ыам кэтүүтэ, сүөһү хонуутуттан сүгүүтүттэн үүтү ылыы быаанын толоруута улахан ыарахаттаах үөскүүр этиллэр. Бөлөх дьаҥы Киевскай отделениетыгар бостууктар Павлов Г. М. Неустроев С. Д. буруйдарынан ыамы көтүүтү түбэлэрэ таһаарылыннылар. Ити хатыланыа суохтаах. Бостууктар ыанныгы режимнэ кытаанахтык тутуһан, үүрэ сылдьан маршрут быһыытынан мэччитиэхтэхтэр. Оны хонтуруол дуохха, бостууктар эпиэтинэстэрин үрдэтиэхтэх.

Ньирэй көрөөччүлэр, субан сүөһү бостууктара туппут сүөһүлэрин биирдэ эмиэ ыгыраннаах киэтэ, үрдүк правсын ылар туһугар хайдах үлэлиллэрин эмиэ мэлдьи бэрэбиэркэлиэхтэх.

Сайыҥы ыйдар үүтү уонна эти эбэтиккэ быһаарылыах кэмнэрэ буоллаллар. Дьэ ол иһин ити бөҕөнүүрдэрэ норуот контролердарын оруоллара үөҥэлүччү улахан буолуохтаах.

К. МАКАРОВА,
народнай хонтуруол ороҕуоннаах комитетын инспектора.

СУРУКТАР, ҮНСҮҮЛЭР СУОЛЛАРЫНАН

1981 сыл бастакы аҥарыгар народнай хонтуруол ороҕуоннаах комитета гражданскай уонна народнай контролердартан кирбит сурукта, үнсүүлэри бэрэбиэркэлээбиккэ, олорго ыйытыллыбыт итэҕэстэри туоратыыга кэккэ үлэлэри ыытта. Комитекка кирбит 12 сурукта бары бэрэбиэркэлэнилэр уонна туһаанныах салайаччылар толорууларгар чөчү этиллэр ааҕылуннулар.

Райпо быраабылыаннаата 1980 сылга хаһаайыстыбаннай наадаҕа диэн аатаан 2 «Урал» мотоциклы Якутскай куорат олохтоохторугар биэрбитин туһунан сурук «Холбос» быраабылыаннаата дьаһал ыларыгар ыытыллыбыта, «Холбос» быраабылыаннаата ороҕуонтан таҕаардары ыһыны ыйыкитин болсор дьаһаллары ылыллар райпо быраабылыаннаатын соруйдахтаата.

Эт-үүт комбинатыгар учуот уонна отчуотунас мөлтөҕүнэн туһанан совхозтар туттарбыт сылгыларыттан атыыламмыт сырье тоҕоҕун быһыытынан үс аты сокуоннаах суох ылдьэ хаалбыттарын туһунан үнсүүнү бэрэбиэркэлээбэтин түмүгэ эт-үүт промышленнойын холбоһуктук дирекциятыгар ыытыллан эмиэ тутаралларыгар дьаһай ылылыннна.

Райпо кэмэлтэ хаһаайыстыбатын рабочайа Виноградов А. А. көрөр 4 сибиньньэ сүүрүк ол бүттэрин бэрэбиэркэлиэрэ кордосуттэ. Ветбактаборатория специалистарэ сибиньньэлэр кутуйах ааларын дьаатпан сүүрбүттэрин быһаардылар. Дьаат пекарняттан (сэбиэдиссэй Чикачев А. Н) кэлбит аһылык бородуукталарын кэрбэччилэрэ харыстааһынна туһаныллыбыт бурдук тобоҕор баарын арыйылыннна. Ити сүүрүүлэр веществолары сэрэхтээхтик туһаныыга болдьоҥо суоҕуттан таһаарыллыбыт. Маныаха райпо быраабылыаннаата олус сымнаҕастык сыһыаннаспытын баллатыыр наада.

«Чурапчы» совхоз Кинэгиэтэҥи отделениетын рабочайа Ермолаев И. И. ыаһынны үс ыйдаах хаммаһа сыыһа аахыллыбытын үөскүүтэ. Ол совхоз дирекцията дьаһал ылларыгар ыытыллыбыта. Дирекция төлөбүрү бириҥдиир сыыһа аахпытын чуолкайдаан көмөрдэ.

Карл Маркс аатынан совхоз Одьулуунаах отделениетын киин ыскылаатыгар 23 тонна комбикорм, сүөһү сөмөр бурдуктаах куулар бүөрту буолан эрэллэрин, техника саппаас чаастара ыыллыылларын туһунан үнсүү народнай хонтуруол совхозтааҕы группатыгар ыытыллыбыта. Онно дьаһал ылылынна.

Сорох суруктар уонна үнсүүлэр бэрэбиэркэлээн ороҕуоннаах комитет мунньаҕар көрүллүннүлэр уонна туһаанныах буруйдаахтар кытаанах эпиэскэ тардылыннылар.

Ити курдук, суруктар, үнсүүлэр, этиилэр үлэ итэҕэстэрин туоратыыга туһаайыллыбыт гражданнар общественнай активностарын көстүүтүнэн буолаллар.

А. ЗАХАРОВ,
комитет суруктарга уонна үнсүүлэргэ общественнай бюротун сэбиэдиссэйэ.

ҮҮТ-АС ТОҔО БУОРТУ БУОЛЛА?

Народнай хонтуруол ороҕуоннаах комитета государственнай электростанция саахалланан Эрэкэн Эрастын аатынан совхоз үүт-ас буорту буолуутуттан улахан ночоору сүүрүүнү туһунан үнсүүлэри көрдө.

Үнсүү-акталар көрдэрэллэриттэн, муус устар ортотуттан каннаакы совхоз 16670 кг үүтү арыы сыахтарыгар ыыйан туттарбатах. Ити биричиинэнэн үлэҕэ сакка киириэхтээх 35 киловольт күүрүүлээх электростанция Дириҥнээҥи подстанцията техническэй биричиинэнэн сотору-сотору энергия бэриллэннэ быһан кэбиһэрэ, оны көннорүүгэ үүс бириэмэ барара буолбут. Итиннэ түтулуга суох ороҕуоннаах сетевой участаттаан (начальник Макаров Н. К.) туоратыллыахтаах но саахалланнылар бириэмэтигэр туоратыллыбатахтар. Совхоҥ кытта дуогабардаах эт-үүт комбината (директор Малышев А. К.) Чаҥырдааҕы арыы сылдьар энергия бэриллибэт кэмигэр туттуохтаах диэлэй үлэлэммэтэх. Оттон иккис отделение үүтэ аспанар Хадаардааҕы сылдьа, аварийнай станция суох буолан, кэлбит да үүтү туппатах.

Ити барытын түмүгэр совхоз 12140 кг үүтү сүөгэйиэн туттарарга күһэллибит. Онтон ордуга, 4530 кг, буорту буолбут уонна сүөһүгэ эбии аһылык быһыытынан ороскуоттаммыт. Онон совхоз 7334 солк. ночоокко табыллыбит, муус устарга уонна ыам ыйыгар үүтү атыылаабын быыаанын толорботох.

Үүт-ас буорту буолуутун иҥин документальнай бэрэбиэркэ түмүгэр эт-үүт комбината 2690 кг үүтү эпиэстигэр сүгэрэ чуолкайдаан.

Совхоз актарыгар ыйыллыбыт үүттэн сорудо аһыйбытынан уонна III группа кирдээҕинэн тиэнэрулуубут. Отделениелар салайаччылара бэйэлэрин хаһаайыстыбаннайа суохтарыттан тахсыбыт ночоотторуу энергия бэриллибэтэҕинэн сабына сатаһыннарыҥ совхоз дирекцията болдьоҥоо ылбатах. Үүт буорту буолуутуттан акталары оҥоруу бэрэдэгэ эмиэ тутуһуллубатах. Оноҕуллар акталартан чөчү буруйдаахтар диэн кими да эпиэскэ тардар төрүөттэр көстүбэттэр. Акт миэстэтигэр сельсовет депутата, итэриэстээх тэриллэлэр представителлэрэ саставтаах комиссияннан оноҕуллуохтааҕа тутуһуллубатах. Сороҕор акт бириэмэтэ аастыбыт кэнниэ суруллар. Бу үүбэлтэҕэ эпиэстинэҥ совхоз уонна отделение салайаччылара сүүрүохтээхтэр. Инникитин акталары оҥоруута прдэриллэр көрдөбүлэрэн ыытаныахтык тутуһуллуохтаах.

Комитет И. К. Макаровы уонна А. К. Малышевы ыытаныах сэмэдэ тарта уонна киниэ үлэни туспарыар дьаһаллары ылларга, ыыллыбыт итэҕэстэри туоратарга эрдэхэрилэрин бэлэҕэ ылла. Үүтү-аһы оҥоруута таһаарыллар ыарахаттары бириэмэтигэр туоратыыга бинир күүһүнэн түмсүүлээхтик үлэлиэлэрэ модьуйулунна.

А. ФИЛИППОВ,
народнай хонтуруол ороҕуоннаах комитетын председателэ.

Эппиэккэ тардылыннылар

Саха АССР Министрдэрин Советын Сыалаларга государственнай комитетын специалистарын ыытары ороҕуоннаах комиссия ыыллыт бэрэбиэркэтин түмүгэр ороҕуоннаах остолобуой үлэтигэр бөдөҥ итэҕэстэр бааллара арыллыбыт. Ол курдук, аһы астааһын технологията кууруубайдык кэһиллэр. Технолог Афанасьева А. Ф. поварларга сүбэни, көмөни оҥорбот, кинилэр үлэлэрин хонтуруоллаабат. Үлэһиттэр этэллэриниэн кини остолобуойга буоларын да иҥэ сылдьыбат эбит. Бинир үнсүн ол да иһин бастаны, иккис блюдаларга луугу, рыбы, сүөгэйи, томат пастатын сиэ уурбакка порция ахсын 5—25 харчыны ордук аҕа сылдьыбыттар, стандартнайа суох луугу стандартнай луук сыанатынан атыылаабыттар. Онон барыта 989 солк. 70 харчы сокуоннайа суох ылылыбыт. Ити үн Саха АССР Министрдэрин Советын Сыалаларга государственнай комитетын уураахынан государственнай бюджекка үөлүннэ.

Бу бөҕөнүүс народнай хонтуруол ороҕуоннаах комитетыгар, райпо быраабылыаннаатын иҥэн ыгырыллаах мунньаҕар көрүллүннэ. Буруйдаахтар сөптөх эпиэскэ тардылыннылар.

М. ОКОНЕШНИКОВА,
сыананы, тарифы уонна эргиэн быраабылаларын тутуһуулуу хонтуруоллуур ороҕуоннаах комиссия председателэ.

тэ: сүөһү итэччилэргэ кирдээх-хохтоох түүнү туттараллара «барыстаах» буолбута. Онон кэнники эрэ, оҥорон таһаараччылар хаттаан оҥорор (переработкалыыр) предприятиелары кытта быһа сибээстэрэ сөпүк буолбутун кэнэ, этэн сыанаалыыр көрдөрүүлэр олохтоммуттара. Кинилэр сырье хаачыстыбата үрдүк буоларын иҥин охсуһуута көҕүлээбиттэрэ, түүнү тутуу бөрөдэгэ туспарыллыбыта, хаһаайыстыбаларга баар буола сылдьыбыт навдата суох классификатордар (түүнү суортаан, аахсан туттараччылар) уонна иккис ардыгар сылдьар сүүрүх үлэһиттэр—потребкооперация соҕотуопкалааччылара көҕүрэтиигэ мыыллыннылар. Потребкооперация соҕотуопкалааччылара билигин гражданнар кэтэх хаһаайыстыбаларыттан аһылык бородуукталарын уонна түүнү атыылаһыыга сүрүн болдьоҥолорун уураллар.

Агропромышленнай комплекс бинир соҕотох кэлим быһыытынан саалаллыытын дьоһун өттүнэн кини производствотын киниэйин уонна идэтийин буолар. Аҥа дойду уонна тас дойдулар тыа хаһаайыстыбатын производствотын тарбатыыларын опыта итэҕэтиилэхтик биэрэкэтэриннэн, саамай барыстаах идэтийиннэн региональнай идэтийин буолар. Ол—айылҕа зоналарын характерынан, климаттарын уратыларынан оҥоруу буолара сөптөөх. Өскөтө, холобурга, Грузия чэйи үүнэриннэн сурах ыарыр буоллаҕына, ол аата кини хаһаайыстыбалара чэйи оҥоруута идэтийэллэрэ сөптөөх. Өскөтө Узбекистанка хлопок үчүгэйдик үүнэр буоллаҕына, онно сири хортуоппуйу үүнэриннэн ылдьыыр буоллар түүтэри буолуо эбэ.

Ол эрээри идэтийин—бу күрүөнэн эргиллибит саппаастаныы (резервация) буолбатах. Бу холбоһуктаах сибээс, хайа эмиэ бородууксуйаны оҥорорго ыыттыахтаахтар, судургу дуогабарданыылларын система. Эмиэ холобурга сигнэбин. Эстонияҕа Вильяндискай ороҕуон баар. Онно албэх колхозтар, совхозтар, «Сельхозтехника» иккис отделениета, мясомолкомбинат үлэлиллэр. Кинилэр урут бэйэ-бэйэлэрин билбэт курдук этиллэр, хас биирдиилэрэ бүччүмнэн үлэлиилэрэ, бэйэлэрин эрэ тустаах былааннарыгар туһунан ыыналлара. Онтон дьэ ороҕуон салайаччылара ороҕуоннааһы агропромышленнай холбоһуу (РАПО) тэриллиттэрэ. Кини советтыгар туһаанныах тэриллэр салайаччылара, колхозтар председателлэрэ, совхозтар директордара киирбиттэрэ. РАПО бүтэйин түмүгүнэн тоҕо уонна хаанык бородуукталары оҥорорго былаары ылар. Онтон атына барыта холбоһук иҥигэр быһаарыллар. РАПО совета колхозтар кыттыгастаахтарын дуогабарынан сыһыаннарыгар көмөрүүлэри оҥорор. Билигин бары производственнай единицалар тоҕо кылларынан албэх бородууксуйаны биэрэргэ итэриэстэхтэр.

Экономика аграрнай секторын производственнай потенциала хаһаанчыытаҕар да сүдү улахан уонна салгыы үүнэр. Партия XXVI съеһин уураахтарыгар иннинэтин да тыа хаһаайыстыбатыгар бөдөҥ финансовай уонна материальнай ресурсалар бэриллиэхтэрин туһунан ыыллар. Ол тыын баран билигин аграрнай политика 80 сыллаах ураты болдьоҥнан—капиталы үгүүнү тыа хаһаайыстыбатын продуктивнэйин үрдэтиигэ, кини смежнай салааларын кытта сибээстэрин дириҥэтиигэ уонна тупсаран иҥиигэ көрөн биэрии буолар.

Тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин, бары агропромышленнай комплекс иннигэр партия уустук уонна эпиэстээх соруктары туруорда. Олору олохтоо киллэрии бинир сыалга—советскай дьоҥҥор олохторун материальнай уонна культурнай таһымын эрэ көтөҕүүгэ туһаайыллар.

«Правда» пресс-бюрота.

Аҕа дойду Улуу сэриитэ саҕаламмыта 40 сыла туолла

ССТА фотохрониката.

«Түөрт уон сыллаҕыта Аҕа дойду Улуу сэриитэ саҕаламмыта... Империализм саамай харанга күүстэрэ—фашизм хааннаах күүстэрэ биһиги дойдубутугар сэрии уот нутаатын таҥнары сатыылаппыттара...

Ол эрээри советскай норуот фашистскай чума суолугар сорунуулаахтык туора турбута. Ленин партиятын тула ыкса тумсэн, кини бэйэтин дойдутун, бэйэтин кэҥүлүн, бэйэтин тыын идеаларын көмүскэннигэ турумнута. Советскай дьоннор тулуурдаах уонна геройдуу быһыылара событиелар хаамыыларын тосту уларыппыта».

Л. И. БРЕЖНЕВ.

ОЛ МАННЫК ЭТЭ

Оччолорго мин Забайкальскай байыаннай округунна Чита куорат чугаһыгар артиллерийскай дивизионнга отделение командирынан сулууспалыырым.

1941 сыл бэс ыйын 22 күнэ буолар түүнүгэр (хас чаанын чуолкай ааттаабатым) тревога буолбута. Бары уоту аһар точкаларбытыгар баар буола охсон бэлэмнит туһунан взводпут командирыгар рапортаабыппыт. Ол кэнниттэн, бэрт тиэтэлиннэн аҕаан кэлэ-кэлэ, күнү быһа бойобуой балаһыанньаҕа олорбуппут.

Киэһэ 6 чаас саҕана миигин рота командира ыҥырыгар дивизион штабыттан пакет аҕаларбар бириҥкэстэбитэ.

Километр кэриҥэ сиргэ баар штабка тиийэн дежурнай офицерга рапортаабытым. Кини штаб начальникка киллэрбитэ. Начальник саҥата суох пакеты туттарбыта уонна: «Түргэнник тиэрт!» диэбитэ. Ол сылдьан көрдөхпүнэ, штабка офицердар эльбэбиттэр этэ саҥата-иҥэтэ суох кэлэн-баран суугунаһалларыттан дьиксинэ санаабытым.

Ротабар төннөн истэхпинэ велосипедынан рота политрука сиппитэ. Тохтотон ону-маны ыйыталаһан баран:

—Туох буолла дии саныгын?—диэбитэ.

—Сэрии буолла кии,—диэбитим мин.

—Ким сэриилэн түспүтэ буолуо диигин?—лаппыйан ыйыппыта киһим.

—Япония кии...

Дьэ ол эрэ кэнниттэн политрукум фашистскай Германия сэриилэн саба түспүтүн, эльбэх куорат бомбаламмытын, фашистскай сэриилэр советскай сиргэ киирбиттэрин кылгастык кэпсээбитэ. Онтон сибилигин митинг буолуохтааҕын, онно мин, коммунист буоларым быһыытынан, тыл этиэхтээҕим, фронтка барарга ыҥырыахтааҕым туһунан эмиитэ. Аҕыйах тылынан хайдах этэрбин сүбэлии түспүтэ.

Кэлэн командирбар пакеты биэрээт, эмиэ миэстэбэр барбытым.

Сотору буолаат, кырдьык, митинг буолбута. Митини политрук аспыта. Онтон рота командира билэ пакеттаах суругу ааҕан иһитиннэрбитэ. Онно сэрии саҕаламмытын, эльбэх куораттар бомбаламмыттарын, дойду Европатааҕы чаастыгар байыаннай балаһыанньа биллэриллибитин туһунан этиллибитэ.

Тыл этиитэ саҕаламмыта, баҕалаах эльбэх буолбута. Бары бинир саанаан фашистскай сэриилэри үлтү сыныйарга эрэллээхтэрин, фронтка түргэнник барар баҕаахтарын биллэрбиттэрэ. Ол кэнниттэн фронтка ыытарга көрдөһөн кылгас киирии суруктаах кумааҕыта илии баттааһын буолбута. Онно мин эмиэ бинир бастакынан илии баттаабытым.

Ити күнтэн ыла лоп курдук 40 сыл ааста. Немецкэй-фашистскай хаҥалабырдьыттар түөрт төгүрүк сыллаах ыар сэриилэ үлтү урусхалламмыттара. Мин ол нэмиэ Иккиэ дойдум көмүскэлигэр активнайдык кыттыбыт дьоллоохпун.

Бары советскай дьон курдук, мин бинири баҕарабын: аны сэрии буолбатын, хаан тохтубатын!

Р. Х. КРИВОШАПКИН,
урукку рота командира, бойобуой орденнар кавалердара.

Афганистан олоҕор дьоһуннаах событие

Афганистаҥҥа маассабай политическай уонна общественнай тэриллэлэр дьиҥ авторитеттаах, киэҥ представительстволаах уонна сабыдыаллаах системалара—Аҕа дойду национальнай фронта (АДНФ) тэриллиннэ. Кини кылаабынай соругунан бары патриоттар дьулуурдарын саҥа чэлгийэ сайдар Афганистаны тутуу, империализм итиннэ аан дойдутаабы реакция киириилэриттэн-тахсыыларыттан 1978 сыллааҕы муус устардаабы революция кыайыыларын, дойду көҥүлүн уонна тутулута суох буолуутун көмүскэһии уопсай дьыалатыгар түмүү буолар. АДНФ тэриллиннигэр бары социальнай күүстэр уонна болохтор, народностар, национальностар итиннэ биистэр боҕоргоон иһэр бинир сомоҕолоро итэҕэтиилэхтик кестөр. Ити биирдэ сомоҕолоһуу кылаассабай төрүттүнэн рабочайдар уонна баһылыайдар союзтаһыылара буолар. Фронт салайар күүһэ—Афганистан народнай-демократическай партията.

Афганскай общество бары кылаастарын уонна араҥаларын сирэйдээн көрдөрөр 940 делегат кыттыылаах ыытыллыбыт тэрээһин конгресса АДНФ тэриллиннин принципиальнай суолтата ити событие республикаҕа быһыы-майгы сүүрүүн булбутун итиннэ түөрүйэбэт туруктаммытын ырылхайдык көрдөрөругэр сытар. Тутулуга суох Афганистан остоохтөрө, бастатан туран империалистар уонна пекинскай гегемонистар, төбө да киирэ-тахса сатааталлар, кириилэргэ тирэҕирэр контрреволюционердар баандалара төбө да дүүдэмнээталлар, дойдуга революционнай былаас бөҕө-таҕа. Кини норуот бүттүүнүн итэҕэлин уонна ытыктабылын ылла. АНДП салаатынан национальнай-демократическай уларыта тутуулар дьоһуннаах туһаайыыларыгар кырата суох кыайыылар ситиһилиннилэр. Чуолаан, рабочай кылаас балаһыанньатын тупсарыыга, нэһилиэнньэни бүтүнүүтүн аҥылыгынан, промышленнай табаардарынан, оттугунан хаччыйыы систематын сайыннарыыга көмөлөөбөр аналлаах».

Комментатор колонкалара

тыл этэригэр АНДП КК Генеральнай секретара, АДР Революционнай Советын Председателэ Бабрак Кармаль бэлиэтээтэ: «АДНФ национальнай-демократическай революция утумнаахтык итиннэ толору сайыннарыыга АДР норуотун биир сомоҕотун хаччыйар итиннэ бөҕөргөтөр, ону тэҥэ нэһилиэнньэни патриотическай митингэ, государство уонна общество дьыалаларын салайыыга гражданнары киэҥник тардыыга көмөлөөбөр аналлаах».

АДНФ ситиһиилэрэ, дьиҥнээх дьаһаллар олохха киллэриллэлэр. Дэриэбинэҕэ дириҥ уларыта тутуулар помещиктар сири феодальнай бас билиилэрин суох оҥоруугга тиэртилэр. Сири, бастатан туран урут сирэ суох сылдьыыбыттар, сүүһүнэн тыһыынча бааһынай дьиэ-кэргэннэр ылылар.

Фронт устаабын бинирээбит уонна кини салайар органнарын талбыт АНДФ тэрээһин конгреһын ситиһиилэхтик түмүктэннитэ империализм итиннэ гегемонизм афганскай норуокка урууну бэрээдэги соҥнуур, дойдуну бэйэлэрин тирэх пуунналарыгар кубулутар былааннарыгар модун охсуунан буолла. Конгресс Афганистан норуотугар ыҥырытыгар бэлиэтэммитин курдук, ити былааннар түҥнэстэр толкуйдаахтар. АНДФ-ны тэрийии, диэн этиллэр ити документка, саҥа Афганистан остоохтөрө юни кимэн иһэр сайдыытын харгыстыырга ханнык баҕарар сорунуулара эрдэттэн түҥнэстэр толкуйдаах буолбуттарын бэлиэтэлэн көрдөрөр.

Н. ЧИГИРЬ,
ССТА ырытаччыта.

● Үчүгэй дьон туһунан

Оҕо САНААТЫН ТУТАР КИЬИ

Кыра оҕо ылбыччча киһиэхэ саанаатын туттар бат, убаммат. Оҕо сыстар кэнтэ диэн туспа буоларын биллиилээх педагогтар даҕаны бэлиэтиллэр. Бүгүн биһиги бинир оннук киһи туһунан кылгастык билиҥнинэриэхпитин баҕарабыт.

Оройуон киинин 1 №-дээх дьааһыла.садын альын группатын интээччитэ Елена Васильевна Илларионованы үгүс төрөппүттэр үчүгэйдик билэллэр. Кини сарсыарда аҕыс часка бастаҥы оҕо кэлиитигэр үлэтигэр баар буолааччы. Утум-ситим кырачааннар мустан, ытыктыыр интээччилэрин кытта дорооболомноон үгүөрэ, сырдыкка үһүллар кыһаларын боруогун үөрэ-көтө атыллыыллар. Сотору сырдык саала иһэ оҕо-аймах чуолаһыннан чугдаарда туолар. Онтон, режим быһыытынан, кырачааннар остуоллар тула бочугураһан, боччумуран олорон занятиелаарын саҕалаабытынан бараллар...

Үлэ үксэ түбүктээх диэни элбэхтэ истэбит. Оттон оннук үлэлээх дьоҥунан дьааһыла, детсад интээччилэрин урутаан аахтаахха, бука, омнуолуур аҕыйах буолуо. Онноостор дьиэҕэ биирдиилээн оҕо кыайтарбат дэһээччилэр.

Елена Васильевна олоҕун аннабыт идэтигэр үөскүппэриттэн ордук кэмнэ үлэлээтэ. 1955 сыллаахха ыраах Булун оройуонун Күһүүр детсадыгар эдэр воспитатель тиийбитэ. Онно икки сыл кэриҥэ буолан баран дойдутугар эргиллибитэ.

Опытчаах интээччи оҕо психологиятын уратыларын чахчы билэр, кыракый киһи туохха дьоҕурдааҕын кичэйэн үөрэтэр. Ол да иһин оҕону кытта биирдиилээн үлэлээһини кыайыахото тутар. Елена Васильевна ордук тылы сайыннарыыга улахан болҕомтоҕун уурар. Кини интээччи ситиһиилээх үлэтин биир төрүттүнэн төрөппүттэри кытта ыксаа сибээһи олохтоохуну саамай сөпнө аҕаар. Үгэс курдук, кини ийэлэргэ, аҕаларга ыытар семинардара, конференциялара үрдүк таһымнаахтык бараччылар. Интээччи педагогическай аҕыыларга активнайдык кыттар. «Оҕону төрөөбүт бөҕүөлэгин кытта билиһиннэрии» диэн темаҕа реферата республикатааҕы аҕыыларга үрдүктүк сыаналаммыта.

Сэмэй үлэһит хас да төгүл сельсовет депутатынан талыллан дьоҥун-сэргэтин үрдүк итиҥэлин чиэстээхтик толорбута. Оттон дэтсадыгар ыытар элбэх өрүттээх общественнай үлэтин туһунан этэ да барыллыбат.

Оҕону интигэ үтүөлэрин иһин Е. В. Илларионова Ленинскэй юбилейнай медалынан, ССКП райкомун, райсовет исполкомун, Үөрэх министерствотын Бочуотунай грамоталарынан наҕараадаламмыта.

Бу күннэргэ Елена Васильевна 50 саһын туолла. Киниэхэ кэрэ-бэлиэ тутэнинэн сибээстээн бинир идэлээхтэрэ, төрөппүттэр уонна, ылаабынайа, ыракый интэрнаттаах интээччилэрэ махтал истиҥ тылларын этиллэр.

В. НУСТИНОВА.

СНИМОККА: Е. В. Илларионова.

Редактор А. Е. ЧИЧИГИНАРОВ.

Е. И. Курашов аатынан Чурапчы орто оскуолата бастайаннай үлэҕэ шоферга, быстах наймылаһан үлэлиир эр дьон рабочайдарга наадыйар.

Үлэлэн баҕалаахтар директоры кытта кэпсэтиҥ.

АДМИНИСТРАЦИЯ.

Олох-дьаһах комбината маннык оҥоһуктарга сакаастары ылар:

—меморнальнай дуоскалар;

—предприятиелар, учреждениелар, тэриллэлэр вывескалара;

—кини уҥуоҕун бэлиэтиир 300 х 200 х 20 мм кэмэйдээх тимир пластинка (сайаанкаҕа бокуонньук араспаанньата, аата, аҕатын аата, төрөөбүт уонна өлбүт даталара ыйыллар. Пластинка сыаната 18 солк. 45 харчы, суругун хас биирдии эҥэта —45 харчы).

Администрация.

Тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрин профсоюһун райкома, «Чурапчы» совхоз дирекцията, парткома, рабочкома совхоз инженерэ Федоров Ким Егоровичка уонна кини кэргэнэ Людмила Егоровнаҕа оҕолоро

САРДАНА

өлбүтүнэн кутуруҕаннарын биллэрэллэр.

БИҺИГИ АДЫРЫСПЫТ: почтовай индекс 678700. Чурапчы с. Карл Маркс уул., 12, ТЕЛЕФОННАРБЫТ: редактор—21-395, отделлар—21-495, уопсай — 21-505.

«Саҥа олох» («Новая жизнь»)— орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов Якутской АССР.

Индекс 54907 Газета выходит по вторникам, четвергам и субботам на якутском языке. Объем 1 печ. лист. ЧУРАПЧИНСКАЯ РАЙОННАЯ ТИПОГРАФИЯ с. Чурапча, ул. Карла Маркса 12. Тираж 3182.
№ ЗАКАЗА 75.